

De directeuren van:
- GW/VB,
- DForzo/Jeugd,
- de Shared Service Centra DJI/I,
- de Landelijke Diensten DII en het Hoofdkantoor

circulaire

Beleidslijn nekklem

Inleiding

Naar aanleiding van het Onderzoeksrapport¹ van de Inspectie Veiligheid en Justitie naar de nekklem en de hierop volgende reactie van de Minister heeft DJI een beleidslijn met betrekking tot de zogenaamde nekklem ontwikkeld.

Beleidsreactie minister

In de beleidsreactie² stelt de minister dat de conclusies uit het rapport van de Inspectie de vraag oproepen of het gebruik van de nekklem als verwurgingstechniek moet worden verboden. Gelet op de risico's die aan het gebruik van de nekklem als verwurgingstechniek zijn verbonden, dient dit gebruik van de nekklem beperkt te blijven tot die gevallen waarin er geen, minder risicovol, alternatief voorhanden is. Om die reden is de minister dan ook van mening dat het op voorhand verbieden van bepaalde vormen van fysiek geweld, zoals de nekklem als verwurgingstechniek, onwenselijk is.

Deze bevindingen van de Inspectie zijn voor de minister aanleiding geweest om de betrokken organisaties te verzoeken om met in acht name van dit rapport voor de eigen organisatie een landelijk eenduidige instructie op te stellen voor het trainen en toepassen van de nekklem als controle- en verwurgingstechnieken. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de (verstikkings)risico's die zich bij de toepassing van deze technieken kunnen voordoen.

Ondanks alle waarborgen blijven er aan het gebruik van geweld altijd risico's verbonden. De maatschappij moet er dan ook op kunnen vertrouwen dat de overheid verantwoording aflegt over het door haar toegepaste geweld en dat dit geweldsgebruik waar nodig wordt getoetst door een onafhankelijke rechter. Het is dan ook van groot belang dat het gebruik van geweld door bevoegde ambtenaren goed wordt geregistreerd en beoordeeld op de rechtmatigheid en het in acht nemen van de algemene beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

¹ Onderzoeksrapport van de Inspectie Veiligheid en Justitie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie naar de nekklem "Thematisch onderzoek naar aanleiding van de toepassing van een nekklem in het Zuiderpark van maart 2016". (Publicatienummer: 91162, www.ivenj.nl).

² Beleidsreactie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (kenmerk 7400551 22 maart 2016).

Bureau Veiligheid en Integriteit

Interne veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

R. Schaap
M 06-28909796

Datum

8 augustus 2017

Ons kenmerk

2115549

Archiefcode

Nekkleem

Aard circulaire

Bekendmaking van beleid

Juridische achtergrond

Beleidsreactie rapport
'nekklem' van IVenJ 22-03-
2016

Bijlagen

2

Voor wie geldt het?

De wetgever geeft een aantal categorieën ambtenaren de bevoegdheid om, indien noodzakelijk, geweld te gebruiken bij de uitoefening van hun wettelijke taak. Medewerkers³ van de DJI behoren hiertoe. Bij het gebruik van geweld moeten de algemene beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht worden genomen. Dit betekent dat het gebruik van geweld in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd dient te zijn.

Beleidslijn nekklem als controletechniek DJI

De beleidslijn van DJI is dat:

Ad 1. De toepassing van de nekklem bij DJI, door iedere hiertoe bevoegde medewerker, de controletechniek betreft.

Ad 2. De nekklem als verwurgingstechniek niet tot het instrumentarium van geweldstechnieken behoort en derhalve in de opleiding en onderhoudstraining niet wordt aangeleerd. Er wordt volledig gefocust op de nekklem als controletechniek.

Ad 3. De opleiding en training naast de correcte uitvoering van de nekklem als controletechniek, gericht is op de preventie van het risico van het onbedoeld overgaan van een nekklem als controletechniek naar een verwurging (zie bijlage). De opleidingsprogramma's van DJI zijn conform deze beleidslijn.

Ad 4. De toepassing van de nekklem wordt geregistreerd.

Hiermee is de beleidslijn van DJI overeenkomstig aan die van de Politie en Koninklijke Marechaussee.

1. De term "nekklem"

Met de term 'nekklem' worden verschillende technieken aangeduid waarbij de nek van een persoon wordt omvat. Daarbij kan het gaan om het omvatten van de nek als controletechniek of als verwurgingstechniek. Het omvatten van de nek als controletechniek is een veel gebruikte en bruikbare techniek die in beginsel, mits technisch correct toegepast, weinig risico met zich meebrengt. Daar staat tegenover dat aan het toepassen van de nekklem als verwurgingstechniek wel (ernstige) risico's zijn verbonden. Om die reden wordt deze laatste variant niet opgenomen in het instrumentarium van geweldstechnieken bij DJI.

2. De nekklem als controletechniek

Deze uitvoering van de nekklem is een techniek die zich richt op 'controle krijgen op een persoon door met een arm de nek van betrokkene te omvatten'.

De toepassing van deze techniek maakt dat de nek van de persoon wordt omvat, waarbij de elleboog van de medewerker druk uitoefent op het borstbeen van de onder controle te krijgen persoon.

Door deze techniek toe te passen kan de medewerker de persoon onder controle brengen door deze naar de grond te werken en indien noodzakelijk te boeien.

3. Opleiden en trainen

Het Opleidingsinstituut en de DV&O hebben hun opleidings- en trainingsprogramma's op basis van deze beleidslijn ten behoeve van de uitvoering van de nekklem als controletechniek aangepast.

4. Registratie en verantwoording

Het is van belang dat de maatschappij erop moet kunnen vertrouwen dat de overheid, waaronder de DJI, verantwoording aflegt over het door haar toegepast geweld en dat dit geweldsgebruik waar nodig wordt getoetst. Het gebruik van geweld door medewerkers van DJI dient daarom te worden gemeld, geregistreerd

³ Een ambtenaar is een persoon die is aangewezen om in openbare dienst werkzaam te zijn in een door de overheid beheerde dienst. Iemand wordt dan ook vaak benoemd als ambtenaar, medewerker of personeelslid van zowel Rijks- als particuliere instellingen. In dit geval een ambtenaar bij wiens werkzaamheden de geweldsinstructie van toepassing is.

Bureau Veiligheid en Integriteit

Interne veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

R. Schaap
M 06-28909796

Datum

8 augustus 2017

Ons kenmerk

2115549

en beoordeeld op de rechtmatigheid en het in acht nemen van de algemene beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Het toepassen van de nekklem is met ingang van 1 september 2017 een meldenswaardig voorval. Registratie vindt plaats middels een Melding Bijzonder Voorval. De instructie Incidentenmonitor DJI is hierop aangepast.

Tot slot

Ik verzoek u met ingang van 1 september 2017 uitvoering te geven aan deze DJI-brede uniforme beleidslijn. Met betrekking tot uitvoeringsvragen kunt u terecht bij Bureau Veiligheid & Integriteit.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
Namens deze

P. Hennephof
Hoofddirecteur Dienst Justitiële Inrichtingen

Bureau Veiligheid en Integriteit

Interne veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

R. Schaap
M 06-28909796

Datum

8 augustus 2017

Ons kenmerk

2115549

Bijlage 1: OPLEIDING EN TRAININGSKADER

Dit opleidings- en trainingskader geeft richting aan de beoogde theorie en praktijk met betrekking tot de nekklem. Dit kader is doorvertaald in de lesplannen van het Opleidingsinstituut en DV&O.

Doelgroepen

- Nieuwe en zittende executieve medewerkers DJI en DV&O
- Docenten beroepsvaardigheden DJI en DV&O.

Theorie

Het theorieonderdeel is gericht op:

Bewustwording van de mogelijke risico's bij het toepassen van een nekklem als controletechniek omdat deze onbedoeld kan overgaan in een verwurgingstechniek. Aandacht wordt besteed aan verstikking door verwurging en houdingsverstikking. Voorts is er aandacht voor de rol van het toezicht tijdens geweldstoepassing. De onderwijsleermiddelen die hierbij ingezet worden zijn: presentatie middels PowerPoint, instructiefilmpjes en onderwijsleergesprek.

Praktijk

Vaardigheden

De medewerker wordt in een relatief rustige omgeving de vaardigheden m.b.t. de nekklem als controletechniek aangeleerd en hoe deze kan uitmonden in een verwurging. Niet aangeleerd en getraind maar in het kader van de preventie wordt kennisgemaakt, in een gecontroleerde omgeving, met de effecten en het herkennen van een verwurging. Voorts is er aandacht voor de rol van het toezicht tijdens geweldstoepassing. Toepassing van de controletechniek individueel als in groepsverband staat centraal (inclusief regie-rol).

Rollenspel

De medewerker zal in een rollenspel de gewenste nekklem als controletechniek op een correcte wijze dienen uit te voeren. De voorwaarden t.a.v. een rollenspel zijn: zowel de medewerker als de opponent weten wat de verwachting is m.b.t. het gedrag van de opponent. Dit rollenspel zal frequent beoefend worden, zodat de medewerker zich de gewenste techniek eigen kan maken. De rol van de docent is hierbij coachend.

Scenariotraining

De medewerker dient tijdens de scenariotraining te laten zien dat hij in staat is om de nekklem als controletechniek op de vereiste wijze toe te passen. De scenariotraining is een situatie die herkenbaar is vanuit de beroepscontext, waarbij in tegenstelling tot het rollenspel het verloop niet vooraf bekend is.

Toetsing

De vaardigheden en kennis worden gedurende het programma getoetst, waarbij tijdens de scenariotraining de gewenste vaardigheden getoond dienen te worden. Tevens dient uit het optreden te blijken dat de medewerker zich bewust is van de "gevaren" die verbonden zijn aan het niet volgens de uitvoeringsnormen toepassen van de nekklem controletechniek die kan overgaan in een verwurgingstechniek. Bij het niet voldoen aan de norm wordt de deelnemer een hertoetsing aangeboden.

Bureau Veiligheid en Integriteit

Interne veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

R. Schaap
M 06-28909796

Datum

8 augustus 2017

Ons kenmerk

2115549

Bijlage 2: Vraag & Antwoord

Gaat DJI het gebruik van de nekklem verbieden?

De minister heeft aangegeven dat er geen verbod komt op de nekklem, conform de aanbeveling van de Inspectie Veiligheid en Justitie. Wij onderschrijven die aanbeveling: de nekklem kan worden gebruikt als controletechniek, om een persoon die verzet biedt onder controle te brengen en een ander gewelddmiddel (een wapenstok en pepperspray) niet proportioneel of niet voorhanden is.

Gaat DJI de verwurgingstechniek verbieden?

De nekklem als verwurgingstechniek behoort niet tot het instrumentarium van geweldstechnieken bij DJI. Om die reden wordt deze variant in de opleiding en onderhoudstraining niet aangeleerd en getraind. Er wordt volledig gefocust op de nekklem als controletechniek.

Wij gaan tijdens de opleiding en training van medewerkers duidelijker onderscheid maken tussen de verschillende technieken en nadrukkelijker aandacht besteden aan de risico's.

Zit de nekklem als controletechniek in het opleidingsaanbod?

De nekklem als controletechniek (de hoofdcontrole) is een vaardigheid die reeds in het opleidingsaanbod zit. Dit betekent dat het zowel in de basisopleiding als de 'onderhoudstrainingen' aan bod komt. Deze techniek past in het rijtje van andere klemmen, zoals ook de armklem, de beenklem en de polsklem.

Wanneer wordt de nekklem toegepast en mag dat?

Medewerkers van DJI zijn bevoegd om, indien noodzakelijk, geweld te gebruiken bij de uitoefening van hun wettelijke taak. Als controletechniek – waarbij het hoofd omvat wordt om een gedetineerde die zich verzet onder controle te krijgen – wordt de nekklem door medewerkers gebruikt in situaties die zij verbaal niet kunnen oplossen en waar een ander gewelddmiddel niet proportioneel of voorhanden is. Uitgangspunt hierbij is dat het hoofd 'het stuur van het lichaam is': door het hoofd naar beneden te bewegen, dwingt de uitvoerder de betrokkene naar de grond (of in een andere richting).

Hoe vaak wordt de nekklem toegepast bij DJI? Heeft DJI er voldoende zicht op en

zo niet, hoe gaat de organisatie dit verbeteren?

Uit het inspectierapport blijkt dat de nekklem regelmatig wordt gebruikt; hoe vaak exact, is niet te zeggen. Medewerkers moeten iedere vorm van geweldstoepassing in de uitoefening van hun functie melden. Het gebruik van de nekklem wordt hierbij op dit moment nog niet apart geregistreerd. Dat gaat veranderen: er moet worden een Melding Bijzonder Voorval worden opgesteld van iedere toepassing van de nekklem. Deze worden voorlopig in de incidentenmonitor opgenomen. Hierdoor hebben we op termijn zicht op de aantallen toepassingen.

Hoe wordt voorkomen dat de nekklem (als controletechniek) onbedoeld tot verwurging leidt (overgaat in verwurgingstechniek)?

Het onderscheid tussen de twee vormen van de nekklem (de 'gewone' nekklem als controletechniek en die met belemmering van bloed- of luchttoevoer) is niet zwart-wit. Een controletechniek kan onbedoeld overgaan in een verwurging. Hier wordt in de opleiding en training nadrukkelijker aandacht aan besteed.

Hoe past dit in het opleidingsaanbod van DJI?

De nekklem als controletechniek zit reeds in het opleidingsaanbod en past

Bureau Veiligheid en Integriteit
Interne veiligheid
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon
R. Schaap
M 06-28909796

Datum
8 augustus 2017

Ons kenmerk
2115549

daarmee in het rijtje van andere klemmen, zoals de armklem, de beenklem en de polsklem. De techniek waarbij de luchttoevoer of bloedtoevoer naar het hoofd wordt belemmerd, zit niet in het opleidingsaanbod.

In het inspectierapport is ook kritiek op de zogenaamde 'regie' bij groeps-optreden: wat gaat DJI doen met het groepsoptreden, met name als

het gaat om het nemen van de regierol daarbij?

Het groepsoptreden is een terugkerend thema bij de trainingen. Een duidelijke taakverdeling en de regierol daarbij komen dan – naast de reeds genoemde principes, procedures en vaardigheden -nadrukkelijk aan de orde.

De nekklem als verwurgingstechniek staat niet in het opleidingsaanbod: hoe kan het dat deze in het verleden wel getraind werd?

Zoals de inspectie ook concludeert, is de term 'nekklem' niet eenduidig: er worden verschillende technieken mee aangeduid waarmee controle over een persoon kan worden verkregen, door de nek van de betrokkene te omvatten. Het onderscheid tussen de twee genoemde vormen van de nekklem is niet zwart-wit. Een controletechniek kan ook onbedoeld overgaan in een verwurging. Gezien de diversiteit in het oude bestel is het goed mogelijk dat collega's een techniek hebben aangeleerd gekregen, die zij als verwurging bestempelen. Met deze beleidslijn komt daar verandering in.

Als DJI de nekklem niet gaat verbieden, is dit dan een vrijbrief voor medewerkers

om de nekklem als verwurgingstechniek te gebruiken?

De geweldsinstructie geeft de medewerkers van DJI de bevoegdheid om, indien noodzakelijk, geweld te gebruiken. De DJI medewerkers moeten iedere vorm van geweldstoepassing in de uitoefening van hun functie melden bij hun leidinggevende. In individuele gevallen is het uiteindelijk aan de rechter om te beoordelen of het toegepaste geweld gerechtvaardigd of proportioneel was.

Wat verandert er? Wat is de meerwaarde van dit inspectierapport, als er eigenlijk niets verandert?

Het onderzoek heeft een aantal belangrijke inzichten opgeleverd; zoals de inspectie ook concludeert, is de term 'nekklem' niet eenduidig. In de opleiding van medewerkers gaan we duidelijker onderscheid maken tussen de verschillende technieken en de bijbehorende risico's. Om de kans op verschil in interpretatie te verkleinen, worden de uitgangspunten van geweldstoepassing, procedures en vaardigheden nadrukkelijker in de trainingskaders beschreven.

Wat verandert er feitelijk voor mij als medewerker?

De medewerker is op de hoogte van de ernstige risico's die aan de toepassing van nekklem zijn verbonden. De medewerkers van DJI passen geen verwurgingstechnieken toe. Hij is getraind in de toepassing van een veilig alternatief: de nekklem als controletechniek. De toepassing van een nekklem wordt geregistreerd.

Bureau Veiligheid en Integriteit
Interne veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon
R. Schaap
M 06-28909796

Datum
8 augustus 2017

Ons kenmerk
2115549

De nekklem

Medewerkers van DJI moeten in gevallen waar dat nodig is optreden. Zij kunnen dan in een situatie komen waarin zij een persoon onder controle moeten brengen, ook wanneer deze zich daartegen verzet. Om dat effectief en op proportionele wijze te doen, moeten medewerkers van DJI gebruik kunnen maken van de juiste fysieke technieken. Hiertoe behoort ook de nekklem. Het toepassen van sommige varianten van de nekklem kent risico's

en kan leiden tot ernstig letsel. DJI heeft daarom een duidelijke beleidslijn. Er wordt volledig gefocust op de nekklem als controletechniek. Deze wordt getraind en aangeleerd bij de medewerkers van DJI. De nekklem als verwurgingstechniek wordt niet toegepast bij DJI.

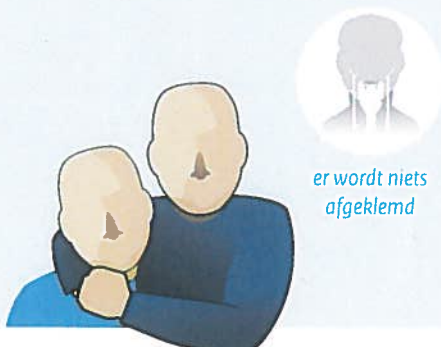
Nekklemanvarianten

Controle

Verwuring

Controletechniek

Bloedverwuring

Luchtverwuring

De controletechniek is de uitvoering van de nekklem die DJI toepast. Deze uitvoering van de nekklem richt zich op 'het controle krijgen over de justitiabelen door met een arm de nek van deze persoon te omvatten'. Hierbij oefent de medewerker druk met zijn schouder/bovenarm uit op de nek van de onder controle te krijgen persoon. Door het hoofd naar beneden te bewegen dwingt de uitvoerder de persoon naar de grond (of in een andere richting).

Deze twee technieken worden niet toegepast bij DJI.

Let op: Een te krachtige of te langdurige verwurging kan leiden tot (blijvend) letsel of overlijden.

Meer informatie?

Voor meer informatie kun je op jouw locatie terecht bij de docent die onderhoudstraining in zijn of haar portefeuille heeft.